

Informe de les avaluacions dels agents participants al programa 2005-2011

Fundació Jaume Bofill

Ajuntament de Barcelona

Desembre de 2011

Índex

Presentació	3
1. El programa <i>Temps de barri, temps educatiu compartit</i>	5
2. El procés d'avaluació	9
3. Avaluació del desplegament del programa	10
3.1 Indicadors quantitatius sobre l'activitat del programa	10
3.2. Nivells de desplegament del programa.....	12
3.3. Elements clau per al desplegament del programa.....	13
4. Avaluació dels resultats del programa.....	16
4.1. Grau d'assoliment dels objectius del programa.....	16
4.2. Valoració de la satisfacció global del programa	20
5. Conclusions	22
5.1. Contribucions del programa.....	22
5.2. Aspectes claus a tenir en compte en programes d'intervenció-participativa al territori	23
Annex	25

Presentació

El present informe té per objectiu avaluar el programa *Temps de barri, temps educatiu compartit* que s'ha portat a terme entre els anys 2005 i 2011 a la ciutat de Barcelona. Pretenem que aquest informe sigui un instrument de valoració dels resultats del programa i alhora esdevingui un document on s'identifiquin els punts forts i els punts febles d'un model basat en l'acció participativa al territori, i es constitueixi així com un model metodològic de referència per la implementació de polítiques públiques similars en contextos de proximitat

3

Els darrers anys s'han produït **canvis profunds en els modes de vida de la nostra societat**, transformacions de caràcter territorial, econòmic, demogràfic i social que han repercutit en la configuració de les famílies, en el tipus de relacions i en el repartiment de rols, temps i treballs a les llars. En aquest context, tant J.A. Stiglitz¹ com l'OCDE estan introduint els conceptes de qualitat de vida com a elements de mesura del PIB. Recentment, l' **Informe de l'OCDE sobre Polítiques de família del 2011 "Doing Better for Families"**² posa de relleu la necessitat d'enfortir les polítiques per a conciliar treball amb família, essent un dels punts més crítics la manca d'espais d'acollida per a infants fora de l'horari escolar.

Així mateix, un dels eixos principals de la **Llei d'Educació de Catalunya (2009)** és el de la proximitat, en tant que confereix a les administracions locals la categoria d'administració educativa en l'exercici de les competències en educació, de manera coresponsable amb el Govern de la Generalitat. La Llei també fa referència explícita a la participació dels ajuntaments i les entitats dels municipis per a l'organització d'activitats extraescolars que afavoreixin la integració dels alumnes dels diferents centres educatius. En aquest sentit, les activitats educatives fora de l'horari escolar cada vegada estan adquirint més importància en la vida quotidiana dels infants i joves, i es percep una demanda creixent d'aquests espais. De fet, les diverses **Diagnosis de les activitats educatives fora de l'horari escolar a Barcelona**³ posen de manifest que al voltant del 80% dels infants i joves realitzen activitats educatives fora de l'escola.

¹ Stiglitz, J.A.; Fitoussi J.P. (2009) "Vers de nouveaux systèmes de mesure". Commission pour la Mesure des Performances Économiques et du Progrès Social, Odile Jacob, Paris.

² OCDE (2011) "Doing better for families" dins de l'informe "Better policies for better life". Consultable a www.oecd.org

³ Elaborades entre els anys 2005 i 2011 en el marc del programa *Temps de barri, temps educatiu compartit*. Consultable a www.bcn.cat/tempsdebarri

Aquestes són les principals coordenades en les quals s'ha emmarcat el programa *Temps de barri, temps educatiu compartit*, que s'analitza en les següents pàgines.

Aquest informe recull principalment les avaluacions que s'han realitzat als diferents agents participants en el desplegament del programa a cada barri. No es recullen per tant, les avaluacions d'impacte en les famílies i en les persones usuàries finals del servei, ja que no s'ha disposat de suficients dades per poder-la realitzar. La única excepció és el recull de les valoracions de les famílies usuàries del servei de patis oberts.

El document **s'estructura en cinc apartats**: El primer consta de l' explicació dels objectius del programa i del seu procés de desplegament a la ciutat. El segon mostra com s'ha portat a terme el procés d'avaluació. Al tercer apartat trobareu les conclusions de l'avaluació pel que fa al desplegament del programa, d'una banda, amb indicadors quantitatius i d'altra, a través de les valoracions dels agents socials i educatius. El quart apartat inclou l'avaluació dels resultats del programa, tant pel que fa al grau d'assoliment dels seus objectius, com en relació al nivell de satisfacció dels agents implicats. Al cinquè apartat trobareu les conclusions de l'informe, on s'apunten les principals contribucions del programa i alguns elements a tenir en compte alhora d'implementar polítiques públiques de participació-acció.

Al final del document s'inclou un Annex, amb diversos continguts als quals es fa referència a l'informe.

1. El programa *Temps de barri, temps educatiu compartit*

L'any **2005** es va endegar a Barcelona el programa *Temps de barri, temps educatiu compartit* impulsat conjuntament pel **Programa d'Usos del Temps, els Districtes de l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació Jaume Bofill**. **L'Institut d'Educació s'incorpora al 2008** a l'inici de la fase d'implementació del programa al conjunt de la ciutat.

Aquest programa té la voluntat de dissenyar i aplicar accions per construir uns **usos dels temps i uns espais educatius per als infants i adolescents que contribueixin a l'harmonització laboral i familiar** de les famílies, amb actuacions que comportin la **implicació dels diferents agents** que intervenen en l'àmbit educatiu i social. En concret, es proposa **quatre objectius**:

- Contribuir a què els barris tinguin una **oferta d'activitats educatives fora de l'horari escolar** de qualitat i diversificada.
- Promoure accions educatives en el temps de lleure que afavoreixen **l'harmonització del temps en família**.
- Reforçar el teixit associatiu i **el treball en xarxa** entre els agents locals.
- Potenciar **l'ús educatiu del temps fora de l'horari escolar** mitjançant els patis escolars i d'altres equipaments públics.

En el plantejament del programa cal destacar **el treball en xarxa**, que implica dos aspectes clau, d'una banda el canvi de visió del treball amb l'administració **des d'un principi d'horitzontalitat i de l'altra el reforç a la sostenibilitat de les accions**. El treball en xarxa és impulsor del desenvolupament comunitari, un element clau de la construcció de **capital social**.

La coresponsabilitat que es genera en el treball en xarxa es dona des del reconeixement mutu i el compromís compartit, empenent accions socioeducatives que contemplen al ciutadà com a eix central⁴. Treballar doncs en xarxa, suposa tenir una visió transversal i global dels projectes alhora que local. Implica interdependència entre els diversos actors de la xarxa, confiança i l'oportunitat per als aprenentatges mutus. El treball en xarxa és el resultat d'un procés que no és possible sense canvis en la cultura de treball, canvis que impliquen entre d'altres el

⁴ Riera, Civís i Longàs (2005). Llena, Parcerisa i Úcar (2009)

treball col·laboratiu amb l'administració, en comparació amb l'anterior model demandant i el reforç de **la sostenibilitat** gràcies a aquest canvi en les metodologies del treball en xarxa.

El programa **s'adreça a les famílies, als infants i als adolescents** (de 3 a 16 anys), a partir del treball en xarxa amb els **agents socials i educatius** (escoles d'educació infantil, primària i secundària obligatòria sostingudes amb fons públics, entitats de lleure, associacions esportives, associacions culturals, AMPA i equipaments i serveis públics, entre d'altres). La figura del/de la **coordinador/a del programa al barri** és un element clau per articular i dinamitzar aquest treball en xarxa amb els diferents agents.

6

Els **serveis i recursos** que es desenvolupen en el marc del programa són:

- **Donar suport a les activitats en horari extraescolar.** Activitats extraescolars de qualitat i obertes al barri, organitzades de forma conjunta per AMPA, entitats i centres escolars, amb suport organitzatiu i econòmic per part del programa.
- **Obertura de patis escolars en caps de setmana i vacances,** com a espais d'ús públic amb servei de monitoratge.
- **Activitats familiars.** Activitats per a les famílies en caps de setmana, compartides entre diferents escoles i AMPA.
- **Suport d'acompanyament.** Recurs que garanteix la mobilitat i accessibilitat dels infants a les activitats del barri.

Temps de barri, temps educatiu compartit es va iniciar l'any 2005 a tres districtes de Barcelona. A la Taula 1 es mostra la incorporació dels barris a cada fase. El programa ha superat la previsió inicial d'implantació a la meitat dels barris de la ciutat, ja que **actualment està present a 44 barris dels deu districtes de Barcelona (el 60%)**. A l'Annex 1, trobareu el llistat complert dels barris on el programa s'ha implementat.

FASE 0 / 2005-2007 3 Districtes - 8 Barris	FASE 1 / 2008-2009 6 districtes - 11 barris	Fase 2 / 2009-2010 5 districtes - 11 barris	Fase 3 / 2010-2011 7 districtes - 14 barris
Sants -Montjuïc <ul style="list-style-type: none"> Sants La Bordeta Hostafrancs Sants-Badal Gràcia <ul style="list-style-type: none"> El Coll La Salut Vallcarca i els Penitents Nou Barris <ul style="list-style-type: none"> La Prosperitat 	Sants- Montjuïc <ul style="list-style-type: none"> La Marina del Prat Vermell La Marina de Port Les Corts <ul style="list-style-type: none"> Les Corts La Maternitat i Sant Ramon Sarrià-St. Gervasi <ul style="list-style-type: none"> Sant Gervasi-Galvany El Putget i Farró Gràcia <ul style="list-style-type: none"> El Camp d'en Grassot i Gràcia Nova Sant Andreu <ul style="list-style-type: none"> Navas El Congrés i els Indians Sant Martí <ul style="list-style-type: none"> El Clot El Camp de l'Arpa del Clot 	Eixample <ul style="list-style-type: none"> El Fort Pienc La Sagrada Família Horta- Guinardó <ul style="list-style-type: none"> El Guinardó Baix Guinardó Nou Barris <ul style="list-style-type: none"> Ciutat Meridiana Torre Baró Vallbona Sant Andreu <ul style="list-style-type: none"> El Bon Pastor Baró de Viver Sant Martí <ul style="list-style-type: none"> Sant Martí de Provençals La Verneda i la Pau 	Ciutat Vella <ul style="list-style-type: none"> La Barceloneta Eixample <ul style="list-style-type: none"> Sant Antoni Nova Esquerra de l'Eixample Antiga Esquerra de l'Eixample Sants- Montjuïc <ul style="list-style-type: none"> El Poble Sec La Font de la Guatlla Horta- Guinardó <ul style="list-style-type: none"> El Carmel La Font d'en Fargues Nou Barris <ul style="list-style-type: none"> Roquetes Verdum Sant Andreu <ul style="list-style-type: none"> La Sagrera Sant Andreu Sant Martí <ul style="list-style-type: none"> El Poblenou Provençals del Poblenou
Total 8 barris, 3 districtes	Total 19 barris, 7 districtes	Total 30 barris, 9 districtes	Total 44 barris, 10 districtes

Font: Elaboració pròpia

Temps de barri, temps educatiu compartit és un projecte **d'investigació- acció participativa**. Aquesta metodologia facilita que el programa esdevingui un projecte col·lectiu, ja que des del moment de la diagnosi implica les persones que hi participen i les predispesa al desenvolupament de les accions futures. Tots els barris participants han seguit les següents fases de desplegament del programa:

1. Diagnòstic dels agents socials i educatius. Prospecció sobre la realitat de l'educació més enllà de l'escola als barris. La finalitat és identificar les principals demandes i necessitats que tenen els agents implicats a l'hora de dinamitzar les activitats educatives fora de l'horari escolar. En el marc d'aquesta fase, s'han realitzat un total de 891 entrevistes i grups de debat amb representants d'AMPA, centres escolars, entitats d'educació en el lleure, entitats esportives, equipaments públics, entitats culturals, etc., així com diverses sessions participatives per compartir i discutir els resultats obtinguts de la diagnosi.

2. Diagnòstic dels infants, adolescents i famílies. Abans d'iniciar l'actuació a cada barri, es porta a terme una consulta als infants i a les seves famílies, amb la finalitat de conèixer els usos i les seves opinions i demandes sobre els temps educatius en horari fora escola. En total, al voltant de 23.800 famílies de Barcelona han participat responent al debat familiar amb les seves demandes (un nivell de resposta del 40%).

3. Procés participatiu. Els diversos agents implicats analitzen la informació recollida en les diagnosis anteriors i defineixen les propostes d'actuació a desenvolupar a cadascun dels barris.

4. Disseny i implementació del Pla d'Acció Anual. Cada curs es planifiquen i implementen els plans d'actuació, que parteixen de les demandes detectades a través de les diagnosis i de les propostes elaborades al procés participatiu, consensuades prèviament amb bona part dels agents.

5. Avaluació. Es fa un seguiment periòdic dels indicadors d'implementació del programa i, al final de cada curs, una avaluació qualitativa del programa amb els agents que participen.

2. El procés d'avaluació

Amb aquest informe estem valorant el **grau d'assoliment dels objectius del programa i la seva adequació a les necessitats** de l'entorn. El desplegament de *Temps de barri, temps educatiu compartit* s'ha portat a terme els darrers anys en dues grans fases, una fase pilot (2005-2007) i una d'implementació del programa a tots els districtes de la ciutat (2008-2011).

Aquesta avaluació combina les **metodologies d'anàlisi quantitativa, qualitativa i participativa**, que permeten tenir una visió global del programa i alhora aprofundir en aquells temes que són més importants. Hem volgut que l'avaluació compti amb els mateixos protagonistes del programa, és a dir, els agents socials i educatius que formen part de les xarxes de treball a cada barri. També es recullen indicadors quantitatius sobre el desplegament del programa i reflexions provinents de l'equip de coordinació als barris i de la direcció tècnica del programa.

Concretament, s'ha comptat amb les següents **fonts d'informació**:

- 22 avaluacions de les xarxes socioeducatives dels barris, a través d'una dinàmica de grups (juny de 2011).
- 14 entrevistes en profunditat⁵ a diversos agents de la xarxa socioeducativa de cada barri i referents de districte (juny de 2011).
- 166 qüestionaris individuals⁶ omplerts pels agents educatius i socials de la xarxa de cada barri (juny de 2011).
- Recollida sistemàtica d'indicadors quantitatius de les activitats i els recursos del programa (setembre 2006-novembre 2011).
- Sessió de treball amb l'equip de coordinació del programa als barris (juny de 2011).
- Avaluació del Programa *Temps de barri, temps educatiu compartit* 2009-2010 (setembre de 2010).
- Informe de l'OMNIBUS Municipal sobre els patis oberts (2010).

⁵ Trobareu el guió de l'entrevista adjunt a l'Annex 2.

⁶ Trobareu el qüestionari adjunt a l'Annex 3 i les principals taules a l'Annex 4.

- Informe d'enquestes d'avaluació del servei a escoles Patis Oberts. Magma Serveis Culturals (2010).
- Informe d'enquestes d'avaluació del servei a escoles Patis Oberts. Magma Serveis Culturals (2011)

3. Avaluació del desplegament del programa

Aquest apartat té l'objectiu de respondre a la pregunta “**En què consisteix el programa?**”, per això s'analitzen el conjunt d'activitats desplegades pel programa entre els anys 2006 i 2011 a 44 barris de Barcelona, tenint en compte els diferents ritmes d'implementació. Aquesta informació es complementa amb aquells elements que han estat clau per a la implementació del programa, segons els mateixos agents socials i educatius.

3.1 Indicadors quantitius sobre l'activitat del programa

El programa ha mantingut un volum d'activitat molt important els darrers anys, tenint en compte que totes les actuacions parteixen del treball en xarxa. Any rere any s'han incrementat les activitats als barris i la implicació dels agents socials i educatius, tot i això no disposem de paràmetres de mesura prèviament fixats, ni d'experiències similars que ens permetin mesurar l'èxit del programa en termes quantitius.

- S'han portat a terme **598 Activitats de Temps en Família**, activitats en cap de setmana en espais públics, organitzades conjuntament amb agents socials i educatius amb l'objectiu de què pares i mares puguin gaudir de més temps compartit amb els seus fills i filles, en les que han participat **89.064 persones**.
- S'han organitzat **1.503 Activitats Obertes**, tallers, cursos i altres activitats extraescolars organitzades al llarg del curs escolar per les AMPA i obertes al conjunt dels centres educatius i infants del barri, amb **20905 infants i joves inscrits** (només s'inclouen activitats realitzades per les AMPA i no d'altres realitzades per altres agents).

- S'han realitzat **424 Activitats Compartides**, dirigides al conjunt de la població i als centres educatius, coorganitzades amb més d'un agent i amb suport econòmic del programa. **6654 infants i joves s'hi han inscrit.**
- Amb l'objectiu de facilitar els temps i els horaris de les famílies, s'ha implementat un **suport a la xarxa per facilitar la mobilitat dels infants**, possibilitant **1068 desplaçaments** d'infants per participar en les Activitats Compartides realitzades en centres educatius que no són el propi, incidint així en la millora de la gestió del temps de les seves famílies pel fet d'evitar desplaçaments innecessaris
- L'any 2010-2011 un 26% de les Activitats Obertes van comptar amb infants d'altres escoles, amb un **índex de rotació d'infants⁷ del 9%** de mitja a tots els barris amb el programa, en canvi als barris on el programa està **consolidat és del 13%.**
- Actualment, la ciutat disposa de **52 Patis Oberts**, és a dir, patis escolars amb servei de monitoratge, que funcionen com a espais d'ús públic en cap de setmana. Aquest procés s'ha portat a terme conjuntament amb els districtes i els agents implicats als barris. La mitjana d'obertura dels patis és de 6h en cap de setmana, amb més de **563.218 usos** des de l'inici del programa.
- Segons l'Informe de l'OMNIBUS Municipal, el nivell de **coneixement dels patis oberts per part del conjunt de la població** de la ciutat és de prop **d'un 27%**, una dada molt positiva tenint en compte que el perfil de la mostra no és el públic diana del programa, ja que es tracta d'una enquesta que es realitza al conjunt de la ciutat, també a barris on el programa no està implementat.
- En relació al **nivell satisfacció de les famílies usuàries** del servei de patis oberts, segons les **354** enquestes realitzades al 2010, un **89%** es **declaren satisfetes o molts satisfetes amb el servei i un 93% amb les activitats** que s'hi fan. Segons les **413**

⁷ Nombre d'infants que han participat en activitats extraescolars en centres educatius diferents al seu.

enquestes realitzades al 2011 un **98% es declaren satisfetes o molt satisfetes amb el servei i un 89% amb les activitats**. Les dades del 2010 ens indiquen que el 64% de les famílies en fan un ús setmanal i el **79% creuen que l'horari del servei és l'adequat**.

- dades que s'incrementen considerablement al 2011, quan el **85% de les famílies en fan un ús setmanal i un 82% mantenen el criteri de l'adequació de l'horari del servei**.

Perquè aquest gran volum d'activitats hagi estat possible, ha calgut la dedicació de **recursos** diversos:

- Han participat al programa **1180 agents socials i educatius**, que representen un **90% dels agents de cada barri**.
- S'ha comptat amb un **equip de coordinació del projecte als barris de 9 persones**, que han desenvolupat un tasca clau de dinamització, coordinació i lideratge de les xarxes ciutadanes i d'intermediació amb els districtes i els equipaments del barri.
- S'han comptat per a tot el mandat amb un pressupost global de prop de **3,1 milions d'euros** per a totes les accions als **44 barris** on el projecte és present.
- El treball en xarxa ha permès reduir any rere any el cost de les activitats, fent el **programa més eficient i sostenible**. Per exemple, la contractació d'un agent extern per a realitzar una activitat, es converteix amb el temps en una funció de la mateixa xarxa, permetent mantenir activitats o incrementar-les, tot i les restriccions pressupostàries.

3.2. Nivells de desplegament del programa

El desplegament del programa s'ha portat a terme amb criteris d'eficiència i qualitat, d'acord amb els districtes de la ciutat, en diferents fases entre els anys 2005 i 2010. Cada barri compta amb les seves pròpies particularitats i ritmes de treball, tot i que, fruit d'aquest procés d'implementació

esglaonat, es constata una gran diversitat de nivells de desplegament del programa, que hem agrupat en tres categories per facilitar l'anàlisi.

- Els projectes iniciats a la **fase pilot (2005-2007)** es considera que han arribat a un punt de **maduresa de la xarxa i de consolidació** després de 5 anys. Això ha permès fer la programació d'activitats des de la xarxa, passant del desconeixement a la cooperació entre escoles, AMPA i d'altres agents del barri, millorar la qualitat de les activitats que s'ofereixen (a partir del treball conjunt) i avançar en la integració del programa a les dinàmiques del barri.
- Els barris que van iniciar el projecte entre els anys **2008 i 2009** estan en una fase de **consolidació del seu model de treball en xarxa** dins de les dinàmiques del barri. En alguns casos això s'ha traduït en la creació d'una coordinadora d'AMPA o una comissió educativa. Aquest treball conjunt està permetent ampliar el coneixement entre els agents i poc a poc coordinar-se i plantejar activitats compartides. Encara falta sumar agents i en aquests moments és clau la seva implicació i motivació.
- Finalment, els **14 barris que van accedir al programa l'any 2010** es troben en un **procés de construcció del seu model de treball en xarxa**. Es tracta d'un moment en el que s'està articulant un treball conjunt a partir d'aquells espais de coordinació ja creats o incipients, tot i que encara no hi ha un coneixement profund del programa al barri. En alguns casos, el programa és un recurs més que s'insereix a una estructura de treball pre-existent al barri (com un Pla de Desenvolupament Comunitari), un espai de trobada i de coneixement nou o la formalització d'un treball conjunt previ. S'han realitzat algunes activitats compartides, tot i que els esforços s'han centrat en posar les bases al treball conjunt posterior.

3.3. Elements clau per al desplegament del programa

A continuació s'analitzen els quatre elements més destacats respecte al desplegament del programa, en base a les percepcions dels agents socials i educatius i s'acompanyen amb cites dels mateixos agents.

- **El rol de la coordinació del programa al barri:** La figura de la coordinació del programa a cada barri és una peça central en l'èxit del seu desplegament. Les funcions de la coordinació s'adapten al moment específic del programa (moment de construcció, de creixement o de maduresa de la xarxa) i a les particularitats de cada barri (socials, orogràfiques, històriques, de volum i nivell d'organització del teixit associatiu, de tipus de relacions entre equipaments, serveis i entitats,...).

"Sense la coordinació el projecte no podria tirar endavant. És un element clau per dinamitzar les entitats o AMPA i poder fomentar i cimentar la xarxa de Temps de Barri. Si s'acaba la coordinació s'acaba el programa, ja que els que formen la xarxa són persones voluntàries i volàtils en la seva permanència tant en l'entitat com a l'AMPA"

AMPA

A l'etapa inicial de desplegament del programa, la funció de la coordinació és ser la persona referent per al coneixement comú, el node entre els diferents agents i amb d'altres xarxes. En el moment de creixement de la xarxa i de creació del propi model de treball, la coordinació exerceix de motor del procés, dinamitzant i motivant als agents per seguir avançant. I en el moment en què la xarxa ja està establerta al barri i funciona amb normalitat, la seva tasca de suport a la gestió i l'estructura és també indispensable. En alguns casos, les xarxes tenen una forta dependència de la figura del coordinador.

- **La implicació de les AMPA i d'altres agents socials i educatius:** La participació dels agents socials i educatius és un element indispensable per al desplegament del programa. Però al tractar-se d'un programa en l'àmbit educatiu i de proximitat, treballat conjuntament amb les escoles, qui més s'ha implicat han estat les AMPA, un tipus d'entitat amb un grau d'organització i de presència al barri generalment menor, ja que les seves activitats no estaven obertes al barri. El tipus d'activitats del programa ha dificultat en alguns barris l'implicació d'altres tipus d'entitats (de lleure, esportives,...).

"La implicació de les AMPA és clau per a la participació. Que AMPA d'escoles referents hi participin i que el funcionament vagi tirant, promou que entrin les altres".

Tècnic/a del districte

- **La capacitat d'adaptació del programa a la realitat del barri i al seu model de treball en xarxa:** Aquesta ha estat una preocupació permanent del programa, per aquest motiu tot desplegament del programa a un barri s'inicia amb una **diagnosi participativa**, que facilita tant l'adaptació del programa com la construcció d'un tipus de treball en xarxa diferent a

cada barri. En aquest sentit, la funció de la coordinació és fonamental. Tot i que per alguns agents el programa és massa rígid i les actuacions no acaben de respondre a les necessitats.

- percebudes, en general es valora molt positivament la capacitat de resposta i d'organització diferent del programa en funció de les característiques i dinàmiques del barri:

“És un servei més al barri. Són un conjunt d'actuacions que aporten més opcions als usuaris. Estàs millorant qualitativament l'oferta educativa del barri i quantitativament en base al nombre d'usuaris als que arriba”.

Entitat social

15

- **El suport institucional:** El programa és una realitat gràcies al suport de l'Ajuntament de Barcelona, sense el seu suport les xarxes creades tindrien moltes dificultats per a seguir endavant. La integració del programa en el funcionament quotidià dels barris i districtes ha estat una altra preocupació des de l'inici, i s'ha assolit en major grau en aquells barris que van començar l'any 2005-2007, on el programa és un referent de l'oferta educativa fora de l'horari escolar.

“L'administració ha de seguir participant del projecte. Sense aquesta implicació tot el que s'ha aconseguit caurà i, a més, no es podrà arribar més enllà. El projecte Temps de Barri està integrat al barri i la gent ja l'utilitza, ja el coneix, i ja no pensa en què es trobarà perquè ja sap què es trobarà. Aquest bon funcionament també és gràcies a la implicació de les entitats, però sobretot gràcies a la postura de les coordinadores”.

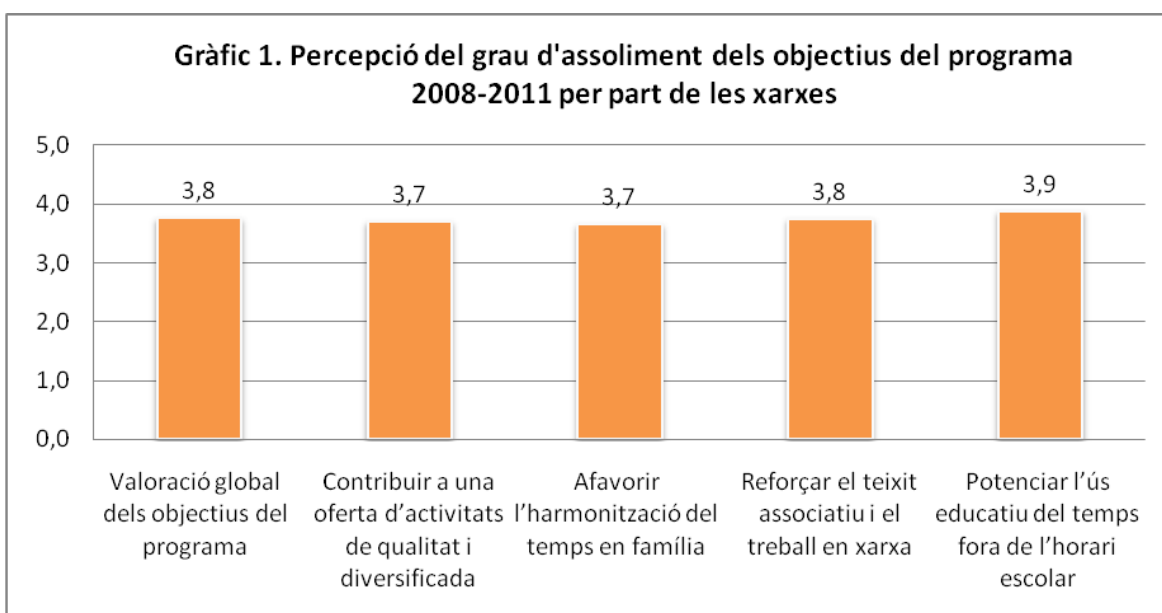
Entitat cultural

4. Avaluació dels resultats del programa

Aquest apartat pretén analitzar “En què contribueix el programa?” a la ciutat i “Quina valoració se’n fa?” per part dels agents implicats. Els objectius que es planteja el programa són molt diversos i ambiciosos, i per tant, el seu grau d’assoliment i el seu impacte als barris és difícilment mesurable. Per això, la principal forma d’avaluar-los ha estat a partir de les valoracions dels agents implicats.

16

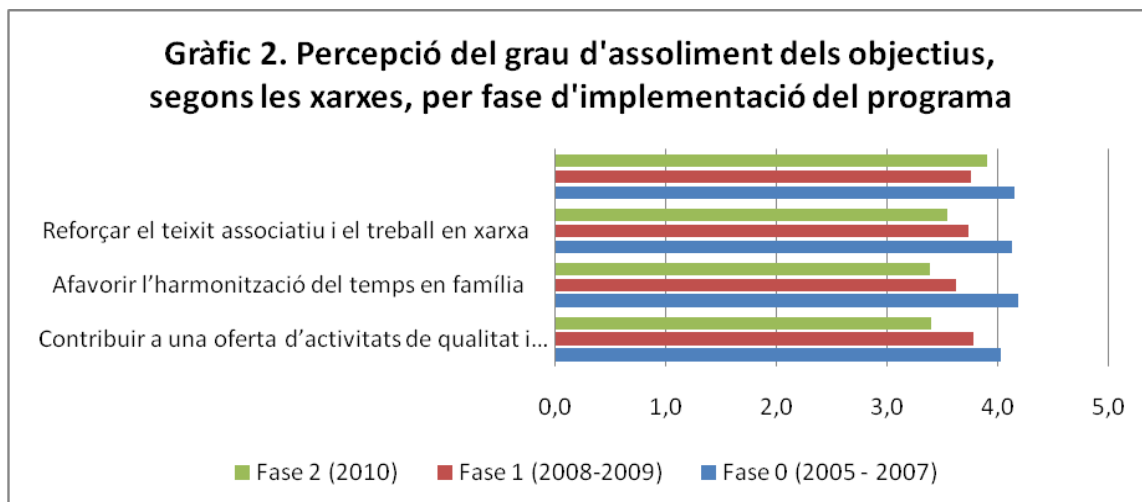
4.1. Grau d’assoliment dels objectius del programa

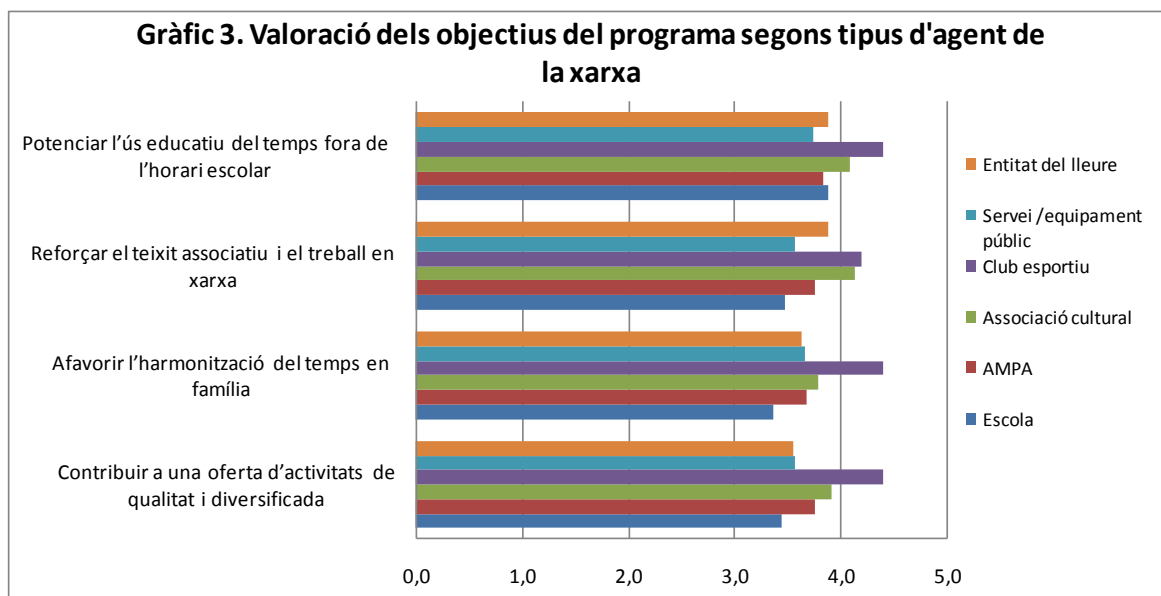
Font: Elaboració pròpia

- La valoració del **grau d’assoliment dels objectius** segons els mateixos agents socials i educatius **és força elevada** (un 3,8 sobre 5 de mitja) i s’observen lleugeres **diferències per objectius, per barris**, segons l’any d’implantació del programa, i **per tipus d’agent** implicat a la xarxa.
- Com veiem al gràfic 2, els barris **on més temps fa que es va implantar el programa** és on es fa una **valoració més positiva** de l’assoliment dels objectius (4,1 de mitja), mentre

que els barris on tot just fa un any que es va implementar el programa i encara pràcticament no s'ha pogut desenvolupar, fan una valoració menor (3,6 de mitja).

- D'altra banda, com mostra el gràfic 3, els **agents implicats a la xarxa valoren amb lleugeres diferències** l'assoliment dels objectius amb el següent ordre: club esportiu (4,4 sobre 5), associació cultural (4), AMPA (3,8), entitat de lleure (3,7), servei públic (3,6) i escola (3,5).

Veiem les valoracions sobre l'assoliment dels objectius del programa amb major detall:

- 1. Contribuir a que els barris tinguin una oferta d'activitats educatives fora de l'horari escolar de qualitat i diversificada.** Aquest objectiu, juntament amb el

següent, han estat lleugerament menys valorats, pensem que això és degut a què són objectius més difícils de mesurar en relació als dos darrers objectius del programa.

- *Temps de barri, temps educatiu compartit* es veu per gran part dels agents com a un recurs que **facilita a la ciutadania un conjunt d'activitats per a infants més ampli i de major qualitat** que en el passat, gràcies al major suport i protagonisme d'AMPA, d'escoles i d'altres agents socials i educatius i d'una planificació conjunta de les activitats.
- Tot i això, hi ha **difficultats en l'assoliment d'aquest objectiu**, les més comentades són: planificar activitats per a adolescents de 12 a 16 anys, portar a terme activitats que generin una dinàmica de treball continuada, millorar la difusió de les activitats i del programa, garantint que la informació arribi a totes les famílies i millorar la qualitat de les activitats sense augmentar el pressupost que s'hi destina.

"Hem anat millorant al llarg dels anys però el motor d'aquest objectiu no ha estat el programa. El que ha estat significatiu és posar tots els agents junts (que això no s'havia pogut fer). Les actuacions han contribuït a visualitzar, a posar en contacte a persones... Per millorar la qualitat cal un bon pressupost".

Tècnic/a del districte

- ## 2. Promoure accions educatives en el temps de lleure que afavoreixen l'harmonització del temps en família.
- Aquest objectiu ha estat difícil d'assolir per diverses raons. D'una banda, perquè és d'una gran complexitat, ja que l'harmonització dels temps en família depèn d'aspectes que superen l'abast del programa. D'altra banda, perquè és un concepte complex, que ha donat peu a diferents interpretacions per part dels agents.

"Sí que ha aconseguit potenciar-ho amb les activitats de temps en família, tot i que costa que els pares participin de les activitats"

Entitat de lleure

- D'altra banda, per a una part important dels agents, per avançar en l'harmonització dels temps, cal trobar una **estratègia conjunta que faciliti la mobilitat dels infants** per accedir a les activitats obertes.

"La posada en marxa dels camins escolars està costant (...). La mobilitat és un problema important a l'hora de fer més extensives les diferents activitats".

Entitat esportiva

3. Reforçar el teixit associatiu i el treball en xarxa entre els agents locals.

Tot i que amb diferències molt lleus, els dos darrers objectius han estat els millor valorats. Pensem que es tracta dels dos més visibles del programa i que han significat canvis molt importants als barris, d'una banda perquè s'ha implantat una forma de treball diferent i de l'altra, perquè s'han guanyat nous espais de lleure infantil i juvenil.

- Segons els mateixos agents, un dels majors actius del projecte és haver aconseguit el coneixement i la **posada en comú entre diverses entitats** perquè elles mateixes trobin les sinèrgies per treballar conjuntament, amb la voluntat de **millorar l'oferta d'espais i d'activitats** educatives fora de l'horari escolar al barri.

"El treball en xarxa del conjunt d'entitats ha estat clau. Ha contribuït a obrir activitats al conjunt del barri, que abans estaven tancades a cada entitat. El programa ho ha permès i ha funcionat. Ara els alumnes tenen la possibilitat d'inscriure's a més activitats. He de puntualitzar que hi ha una molt bona coordinació, fins i tot s'ha creat una certa amistat entre persones de diferents entitats".

Entitat cultural

- Tot i això, segueix sent un repte comú **l'ampliació de la xarxa a d'altres agents** que encara no estan vinculats, perquè tenen unes xarxes de treball pròpies o perquè encara no s'ha trobat l'espai de treball comú.

4. Potenciar l'ús educatiu del temps fora de l'horari escolar mitjançant els patis escolars i d'altres equipaments públics.

Tot i les particularitats de cada barri, l'obertura dels patis escolars ha significat també l'ús social d'equipaments públics amb **l'obertura de l'escola al barri i l'apropament de les famílies envers a l'escola**. A més, han proporcionat a barris amb escassetat d'espais de lleure i esportius un recurs molt valuós, sobretot els caps de setmana, tant per infants com per a adolescents. La nostra experiència en l'obertura dels patis escolars demostra que els seus usuaris/es tenen un comportament cívic en l'espai i respectuós en les relacions personals.

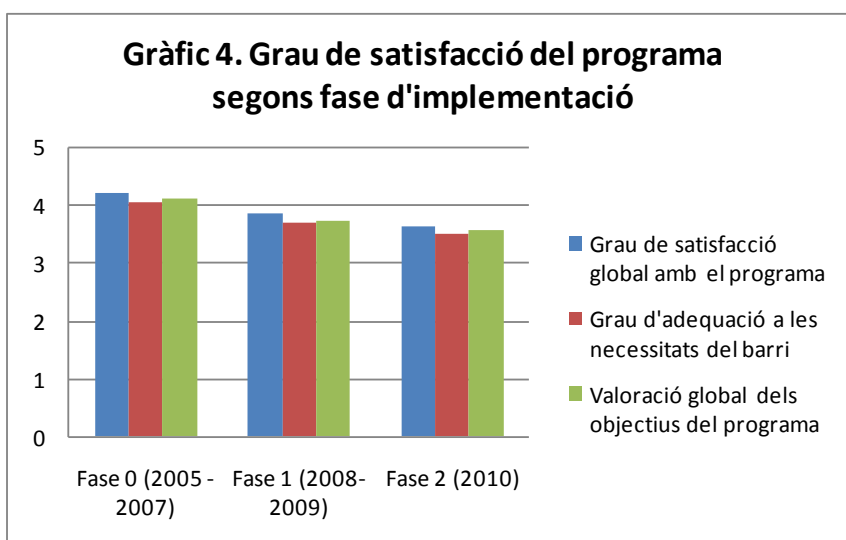
"La gent del barri ha conegut l'escola gràcies a l'obertura del pati. La postura del monitor ha estat clau per gestionar les dificultats que han anat sortint durant l'aplicació".

Direcció d'escola

4.2. Valoració de la satisfacció global del programa

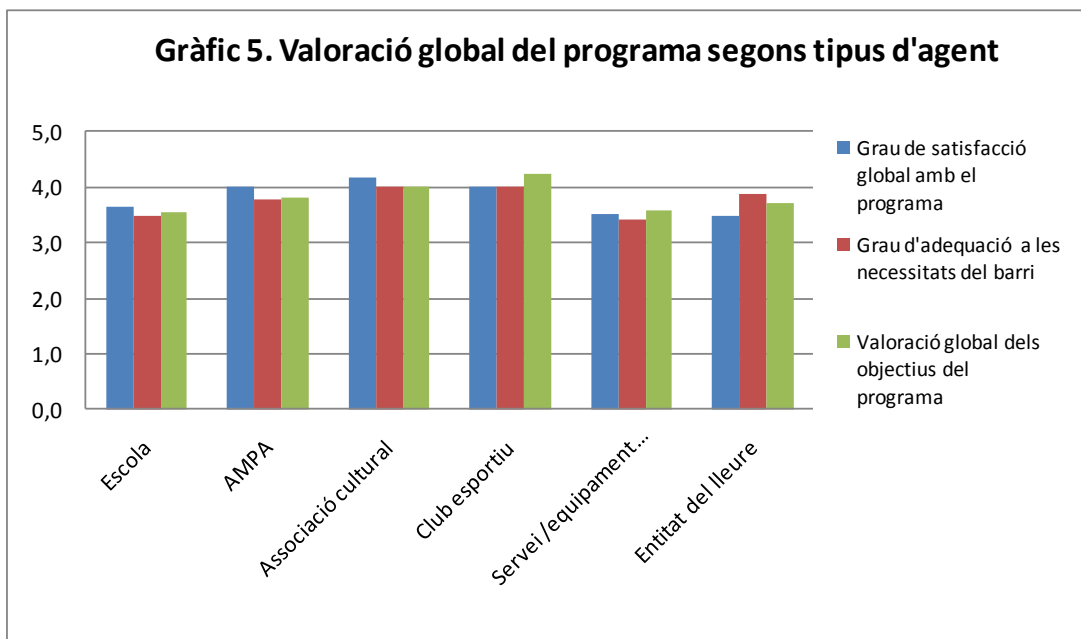
- Segons els agents, el **grau de satisfacció és força elevat** (3,9 sobre 5), com **també** ho és la percepció sobre **l'adequació del programa al barri** (3,7 sobre 5). Tot i que aquesta valoració es veu matisada en funció del temps que fa que el programa s'està desenvolupant al barri i del tipus d'agent social i educatiu.

20

Font: Elaboració pròpia

- Com mostra el gràfic 4, també en la valoració global del programa, del grau de satisfacció i d'adequació al barri, els agents de la Fase 0 fan valoracions més positives que els de la Fase 2. Es tracta d'un indicador del grau d'èxit del programa, ja que **a mesura que s'aprofundeix en la seva implementació**, els agents n'estan **més satisfets** i perceben un **major assoliment dels objectius** marcats i una **millor adequació** al barri.
- Com mostra el gràfic 5, en funció dels diferents agents socials i educatius, són novament les **entitats** (AMPA, culturals, esportives i de lleure) les que **fan unes valoracions més positives**, mentre els equipaments públics i les escoles mostren valoracions lleugerament inferiors.

- Creiem que això s'explica perquè *Temps de barri, temps educatiu compartit* ha significat avançar en unes **lògiques de treball diferents** (transversalitat, treball en xarxa, suport al teixit associatiu,...). Tot i la complexitat i dificultats que suposa, comporta moltes **avantatges per a tots els agents, però especialment per a les entitats**, que ara tenen una major implicació i protagonisme en l'elaboració de les polítiques educatives fora de l'horari escolar al barri.
- En relació a les expectatives que inicialment havia generat el programa, hi ha agents que no en tenien i que poc a poc s'han anat sumant a la xarxa i a les seves activitats, amb una valoració positiva. D'altres havien posat grans expectatives en el programa, que han estat molt difícils d'assolir per les pròpies limitacions d'aquest o perquè requereixen de més temps . Finalment, gran part dels agents creuen que **s'han acomplert les expectatives marcades i es remarca sobretot el potencial de la xarxa creada i l'ús públic dels centres escolars amb l'obertura dels patis escolars**.

"No teníem expectatives ja que volíem veure com anava funcionant. Hem de reconèixer que estem sorpreses de les coses que s'han fet i del potencial que ha tingut el programa, ja que sempre ha anat avançant"

Entitat esportiva

5. Conclusions

En aquest apartat es recullen els elements més destacats de l'avaluació, en relació a les principals contribucions del programa i als reptes de futur més importants que es planteja.

5.1. Contribucions del programa

22

- Tot i la complexitat de mesurar els impactes del programa als barris, els números i les valoracions dels agents avalen el seu èxit. El programa no només contribueix a **donar resposta a la mancança d'activitats i espais educatius fora de l'horari escolar**, sinó també a la **coresponsabilitat dels diferents agents** del barri en l'educació d'infants i adolescents, i la **conciliació de les famílies**.
- Tot això, contribuint a uns barris amb un **teixit associatiu més travat** i a uns **serveis i equipaments educatius i culturals** més implicats en el seu entorn i més aprofitats per la ciutadania. El programa demostra la seva fortalesa i **pertinença en el context actual** i ofereix un horitzó ple de possibilitats per tal d'avançar cap a una **societat inclusiva i cohesionada**.

A continuació es sintetitzen algunes de les seves contribucions:

- El programa ha contribuït a generar **espais de treball en xarxa i vincles de confiança** entre els agents socials i educatius.
- El programa ha facilitat que els agents tinguin una **visió global de l'oferta d'activitats educatives del barri**, que permet construir **interessos generals** i alhora el creixement de cada agent.
- Any rere any es percep de forma més clara un **canvi de mentalitat molt positiu dels centres educatius**, dels agents socials i educatius i de les famílies en relació a la **manera d'entendre els espais educatius fora de l'escola** i la **necessitat de coresponsabilitat en l'educació** per part dels diferents agents del barri.

- El programa ha contribuït a **reforçar l'oferta educativa d'AMPA**, garantint una oferta d'activitats educatives fora de l'horari escolar a totes les escoles implicades.
- El treball en xarxa entre els agents ha afavorit la **millora de la qualitat de les activitats educatives** i ha repercutit positivament en **dinamitzar el barri i en rendibilitzar els esforços** dels agents.
- Segons les enquestes a les famílies usuàries, el servei de **patis oberts ha significat un canvi molt important als barris i està molt ben valorat per la ciutadania de Barcelona**, que expressa un interès majoritari en utilitzar-lo, revertint en la visió que es té sobre la mateixa escola. Per als agents socials i educatius la seva ampliació i dinamització són aspectes clau. Els patis escolars oberts han comportat l'obertura dels centres, potenciant la seva vessant educativa i social.
- El programa ha contribuït a **visualitzar la necessitat de la intervenció comunitària** en la millora de la **conciliació dels temps** de les famílies.

5.2. Aspectes claus a tenir en compte en programes d'intervenció-participativa al territori

- Planificar i realitzar una **avaluació d'impacte dels programes a les famílies i fixar uns paràmetres de mesura** que permetin establir el nivell d'èxit de les diferents accions dels programes, preveient la incorporació d'indicadors com l'índex de rotació entre escoles, indicadors que mesurin la mobilitat i accessibilitat entre els recursos...
- Buscar estratègies que permetin **millorar l'optimització de recursos i la màxima sostenibilitat** del programa, assegurant l'encaix d'aquest en les dinàmiques i projectes del barri, així com l'empoderament de la xarxa.
- Ampliar l'ús educatiu del temps fora de l'horari escolar amb l'obertura **d'altres espais i equipaments públics**.
- Garantir **l'arrelament del programa a les necessitats i les prioritats** que marca cada un dels barris.

- Adequar les intervencions del programa a les necessitats de la **franja adolescent i jove**, implicant els mateixos adolescents en la definició de les activitats.
- Establir criteris comuns sobre la diversitat de l'oferta, la millora de la mobilitat entre els equipaments, la coorganització de les activitats i crear paràmetres que permetin mesurar la millora de la qualitat que es promouen.
- Millorar i cercar **nous canals de comunicació** perquè la informació arribi al major nombre de famílies.
- Garantir **la mobilitat dels infants** per accedir a les activitats educatives més enllà de l'escola i alhora contribuir a la millora de l'organització dels temps de les famílies i la mobilitat i accessibilitat dels infants en les activitats d'altres centres escolars.

Annex

Annex 1: NOMBRE DE DISTRICTES I BARRIS IMPLICATS AL PROGRAMA
Taula 2. Els 44 barris on està implementat el programa per districtes

Districte	Barris Temps de Barri, Temps Educatiu Compartit
1. Ciutat Vella	1. Barceloneta
2. Eixample	2. Sant Antoni
	3. Nova Esquerra de l'Eixample
	4. Fort Pienc
	5. Sagrada Família
	6. L'Antiga Esquerra de l'Eixample
3. Sants-Montjuïc	7. Sants
	8. Sants-Badal
	9. La Bordeta
	10. Hostafrancs
	11. Marina del Prat Vermell
	12. La Marina del Port
	13. El Poblesec
	14. Font de la Guatlla
4. Les Corts	15. Les Corts
	16. La Maternitat-St Ramon
5. Sarrià-St Gervasi	17. Sant Gervasi-Galvany
	18. El Putget i Farró
6. Gràcia	19. El Coll
	20. La Salut
	21. Vallcarca-Penitents
	22. Camp d'En Grassot-Gràcia Nova
7. Horta Guinardó	23. Carmel
	24. Guinardó
	25. El Baix Guinardó
	26. La Font d'En Fargas
8. Nou Barris	27. Prosperitat
	28. Ciutat Meridiana
	29. Torre Baró
	30. Vallbona
	31. Roquetes
	32. Verdum
9. St Andreu	33. Navas
	34. El Congrés-Els Indians
	35. El Bon Pastor
	36. Baró de Viver
	37. La Sagrera
	38. Sant Andreu
10. St Martí	39. Clot
	40. El Camp de l'Arpa del Clot
	41. Sant Martí de Provençals
	42. La Verneda i La Pau
	43. Poble Nou
	44. Provençals de Poble Nou

Font: Elaboració pròpia

Annex 2: GUIÓ DE LES ENTREVISTES EN PROFUNDITAT A PERFILS CLAU⁸

1. Sobre el desenvolupament del programa als barris

- 1.1 Segons la teva percepció, quins han estat els canvis (els impactes) que s'han donat al barri des de l'inici del programa?
- 1.2 Quines creus que han estat les principals dificultats amb què s'ha trobat el programa durant aquest temps?
- 1.3 Quins són per tu els elements claus que garanteixen el desenvolupament del programa? Com valories el paper del coordinador?

2. Sobre el grau d'assoliment dels objectius plantejats

- 2.1 En quina mesura creus que s'ha contribuït a tenir una oferta d'activitats educatives fora de l'horari escolar de qualitat i diversificada al territori?
- 2.2 En quin grau s'ha millorat al territori l'harmonització dels temps "en família"?
- 2.3 Com creus que s'ha contribuït a reforçar el teixit associatiu del barri? Si és així, com creus que s'ha fet?
- 2.4 Fins a quin punt el treball en xarxa ha repercutit positivament en dinamitzar millor el barri i en rendibilitzar els esforços que feu com a agent socioeducatiu?
- 2.5 En quina mesura s'ha aconseguit potenciar l'ús educatiu del temps fora de l'horari escolar mitjançant els patis escolars i d'altres equipaments públics?
- 2.6 Quines expectatives inicials tenies en relació al programa? en base a aquestes com valories els resultats obtinguts al barri?

3. Sobre les actuacions específiques

- 3.1 Les actuacions que el programa ha desplegat fins ara donen resposta als objectius del programa?
- 3.2 S'adeqüen a les necessitats del barri?
- 3.3 Hi ha algun tipus d'actuació que no es faci però que considereu prioritària?

4. Sobre els reptes de futur i elements de millora

- 4.1 Quins creus que són els objectius principals als que hauria de donar resposta el programa en general?
- 4.2 Segons la teva percepció, quins són els principals reptes de futur als que s'enfronta el programa al teu barri?

⁸ a les entrevistes a referents de districte, preguntar sobre les diferències entre cada territori

Annex 3: QÜESTIONARI DE LES ENQUESTES ALS AGENTS SOCIALS I EDUCATIUS DE CADA BARRI

DISTRICTE:
ZONA D'ACTUACIÓ:

tempsDEBarri TEMPS EDUCATIU COMPARTIT

AVALUACIÓ 2011: agents de la xarxa (individual)

Tipus d'agent

Escola ☐AMPA ☐

Associació cultural

Club ☐
esportiu

Servei ☐

públic ☐

Entitat
ed. Lleure

Valora el grau d'assoliment dels objectius per cada actuació, essent l'1 el valor més negatiu i el 5 el més positiu.

Codi	Objectius de Temps de barri, temps educatiu compartit	1. Actuacions del programa 2008-2011																			
		Activitats de temps en família					Activitats obertes					Activitats compartides					Patis oberts				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1	Promoure que les activitats educatives que es fan al barri siguin diverses																				
2	Afavorir l'harmonització del temps en família																				
3	Incentivar el treball compartit entre diferents agents educatius i socials del barri																				
4	Reforçar el teixit social dels barris																				
5	Afavorir que es compartixin activitats en família																				
6	Contribuir a que tots els infants i joves tinguin igualtat d'oportunitats d'accés a activitats més enllà de l'horari escolar.																				
7	Fomentar el contacte entre famílies i infants de diferents escoles																				
8	Optimitzar els equipaments escolars per al barri																				
9	Contribuir a que el temps educatiu més enllà de l'horari escolar sigui un temps de qualitat																				

Valora de l'1 al 5

Valora de l'1 al 5		Treball en xarxa				
		1	2	3	4	5
10	El nombre d'agents educatius i socials que participa en la xarxa (reunions, activitats...) és prou nombros					
11	Hi són representats agents educatius i socials de diferent perfil (esplais, escoles, AMPA, serveis i equipaments...)					
12	La vostra participació en el programa ha repercutit positivament en la pròpia organització, entitat...					
13	La vostra participació en el programa ha repercutit positivament en la millora d'actuacions pel barri					
14	La participació en la xarxa (suma d'esforços) us està servant per compartir recursos, informacions...					
15	La participació en el programa ha fet incrementar el grau de coneixement sobre les diferents entitats i recursos del barri.					
16	Temps de barri aposta per la coordinació de diferents programes que tenen per objectiu el treball amb les famílies i l'atenció a les activitats fora de l'horari escolar.					
17	Les actuacions del programa procuren adaptar-se a les necessitats de cada barri (necessitats construïdes pels agents educatius i socials)					

Comentaris:

tempsDEBarri TEMPS EDUCATIU COMPARTIT

DISTRICTE:
ZONA D'ACTUACIÓ:

tempsDEBarri TEMPS EDUCATIU COMPARTIT

Valora de l'1 al 5		Comunicació/Difusió				
		1	2	3	4	5
18	Grau de coneixement per part de les famílies de les activitats que es fan al barri					
19	Valoració de la utilitat de la guia per les famílies					
20	Valoració de la utilitat del directori per les famílies					
21	Valoració de la utilitat de les octavetes per les famílies					
22	Valoració de la utilitat dels cartells per les famílies					

Valora de l'1 al 5		Objectius				
		1	2	3	4	5
23	Grau de satisfacció global amb el programa					
24	Grau d'adequació de les actuacions que promou el programa a les necessitats del barri					

Valora de l'1 al 5 el grau d'assoliment d'aquests objectius:		1	2	3	4	5
25	Contribuir a que els barris tinguin una oferta d'activitats educatives fora de l'horari escolar de qualitat i diversificada.					
26	Promoure accions educatives en el temps de lleure que afavoreixin l'harmonització del temps en família.					
27	Reforçar el teixit associatiu i el treball en xarxa entre els agents locals					
28	Potenciar l'ús educatiu del temps fora de l'horari escolar mitjançant els patis escolars i d'altres equipaments públics					

Valora de l'1 al 5		Pla Acció Anual curs 2010-2011				
		1	2	3	4	5
29	Grau d'acompliment del pla d'acció 2010-2011					
30	Grau de satisfacció envers el treball generat el curs 2010-2011					
31						
32						
33						
34						
35						

Annex 4: TAULES DE RESULTATS DE LES ENQUESTES ALS AGENTS

Taula 3. Valoració de la satisfacció amb el programa i de l'acompliment d'objectius, en funció del tipus d'agent

	Grau de satisfacció global amb el programa	Grau d'adequació a les necessitats del barri	Valoració global dels objectius del programa	Contribuir a una oferta d'activitats de qualitat i diversificada	Afavorir l'harmonització del temps en família	Reforçar el teixit associatiu i el treball en xarxa	Potenciar l'ús educatiu del temps fora de l'horari escolar
Escola	3,6	3,5	3,5	3,4	3,4	3,5	3,9
AMPA	4,0	3,8	3,8	3,8	3,7	3,8	3,8
Associació cultural	4,2	4,0	4,0	3,9	3,8	4,1	4,1
Club esportiu	4,0	4,0	4,2	4,4	4,4	4,2	4,4
Servei /equipament públic	3,5	3,4	3,6	3,6	3,7	3,6	3,7
Entitat del lleure	3,5	3,9	3,7	3,6	3,6	3,9	3,9
Total	3,9	3,7	3,8	3,7	3,7	3,8	3,9

Font: Elaboració pròpia

Taula 4. Valoració de la satisfacció amb el programa i de l'acompliment d'objectius, en funció de la fase d'implantació

	Grau de satisfacció global amb el programa	Grau d'adequació a les necessitats del barri	Valoració global dels objectius del programa	Contribuir a una oferta d'activitats de qualitat i diversificada	Afavorir l'harmonització del temps en família	Reforçar el teixit associatiu i el treball en xarxa	Potenciar l'ús educatiu del temps fora de l'horari escolar
Fase 0 (2005 - 2007)	4,2	4,1	4,1	4,0	4,2	4,1	4,2
Fase 1 (2008-2009)	3,9	3,7	3,7	3,8	3,6	3,7	3,8
Fase 2 (2010)	3,6	3,5	3,6	3,4	3,4	3,5	3,9
Total	3,9	3,7	3,8	3,7	3,7	3,8	3,9

Font: Elaboració pròpia